

Ve de la pàgina 1

D'aquell temps és el seu primer treball amb cara i ulls: *L'única diferència*, una casset enregistrada amb la col·laboració de Xavi Sarrià i Miquel Gironés. En una setmana s'exhauriren les cinc-centes còpies, així que calgué repetir el tiratge. Les coses anaren rodant, tot i que no tenia cotxe per a anar als concerts, ni músics, ni nom. La discogràfica muntada pels d'Obrint Pas, 45 Revolucions, li va donar una nova oportunitat. El 2000 enregistrà *Estels de tela*. D'aquell moment recorda l'entrevista que li féu a la ràdio un Toni Mestre marginat i semiclandestí en la seua pròpia ciutat. (Breument rememorem el seu comiat al cementeri general de València. Uns quants amics, alguns polítics, pocs... un botorn insuportable).

El nou disc despertà les ganes de concert. Se'n feren tants que la discogràfica de Terrassa Propaganda pel Fet s'hi fixà seriosament. El resultat fou un nou disc: *Barricades de paper*, el qual —segons el cantant— li va obrir portes a tot arreu. A Sant Cugat féu de teloner a Lluís Llach. Allò possibilità que temps després repetira l'experiència al Musical del Cabanyal i, posteriorment, el 2005, l'enregistrament juntament amb l'empordanès de *Que no s'apague la llum* del concert que va fer al Gran Teatre de Xàtiva. Es tracta d'un CD redó. L'autor canta contra l'especulació envejosa, també l'esperança d'una cultura, la nostàlgia d'una ciutat que potser amb el pas dels anys va perdent a petits bocins, lentament.

Al final de l'estiu de 2006 treia el seu darrer treball amb arranjaments del guitarrista Borja Penalba, *Alfabet de futur*. En realitat una confirmació rotunda de la seua vàlua com a cantant. "Alacant per l'interior" (dedicat al plorat Mestre), "Creix", "D'acord, d'acord", del poema de Marc Granell "George Grosz", i "Tot el que arriba amb el vent" són alguns dels temes d'aquest magnífic disc. Granell sona renovellat, com una bala de

El cantant Feliu Ventura. / TEJEDERAS

canó xiulant al cel, com sonà renovellat i esplendorós el poema "Llibertat" de Miquel Duran, una de les seues composicions més reeixides. Sens dubte, una de les virtuts més impressionants de Ventura és aquesta facilitat que té alhora de convertir uns mots en un cant insòlit, ple de matisos i de força. En un altre context potser el gaudiríem en tota la plenitud, el diumenge a la vesprada potser davant el televisor, estomacats al sofà. Però les circumstàncies fan que tinguem una cultura invisible que també és l'espectre lluminós d'un món somiat.

"Molts dels locals de València o de Barcelona on es feien directes han desaparegut"

"La música no té el suport dels polítics. Si a la seua gestió manquen llibres són criticats, però de la música poden prescindir-ne tranquil·lament. Tampoc no tenim tècnics ni professionals que s'ocupen de promoure, circuits on actuar, sobretot uns mit-

jans de comunicació que ens rescabalen de la invisibilitat que patim. Després de tot la gent ha de conèixer per a poder, finalment, exercir el seu dret a escollir. Molts dels locals de València o de Barcelona on es feien directes han desaparegut...", es lamenta. L'ofici que ha escollit és dur, ingrát. "Avui", enraona, "actues en un escenari important, enregistres un disc. Demà, però, et toca el bareto del barri. Les dificultats i els daltabaixos sembla que són els mateixos que fa trenta anys". En aquestes condicions la professionalització és quasi un impossible, tot i que, de mercat, n'hi ha, sens dubte. "Són unes altres coses les que ens falten...", assegura enutjat algú que sap que s'ha donat a conèixer a força de trepitjar locals, d'omplir-los. Ventura atrapa el públic. La seua veu trenca per mil llocs, escapa del seu cos escanyolit, acarona i acoltella.

Caminem rambla amunt, en direcció cap a l'Eixample. Joves pakistanesos vigilen distrets l'entrada dels seus comerços de souvenirs atapeïts de gitanes i bous en miniatura per a coronar els cims dels televisors. Les botigues de roba per a adolescents anorèctiques perboquen els seus bums bums pam pams eixordadors al carrer i aquests, llavors, es barregen amb el soroll dels vehicles i amb la cridòria de la marea humana. El soroll ofega la nostra conversa. Parlem del país, dels límits i de les possibilitats, d'una llengua també guanyada i perduda mot a mot. Ell creu, esperançat, en el bon auguri del professor Ferran Suay, segons el qual el català sobreviurà, ens sobreviurà. Tot plegat potser ara és ja massa tard perquè muira així com si no res. La nit ens cau al damunt. Ens acomiadem. Entotsolat, camí de casa, pense aquella lletra: "Si véns sabràs / per què sent fred dins meu quan estic lluny/ he emmalaltit d'una lluna de coure sobre les teules brunes"... la melodia de colp em fa volar pel cel xatívi. Teulades. Olor de pinassa cremada, ritual. Hivern que ja s'acaba.

fluïxes polítics, en la solitud del despatx, mirant de traure'n l'aigua clara, l'entrellat de tot plegat.

El personatge que segueix és el pintor Manuel Boix. A banda de la peripècia personal, hi ha un dibuix breu i encertat, fet amb traços marcats, dels corrents de renovació plàstica dels anys seixanta i del valor de l'obra del pintor, de l'origen biogràfic d'unes icones determinades de la seua obra (agulles de cosir, cucs de seda, els coloms, la pilota) i de l'equip format diverses vegades amb Heras i Armengol. La nota exòtica l'aporta l'anglès Robert Archer, el qual, rodant per Europa i necessitat de diners, va anar a caure a Borriana, on va ser col·lidit de taronja. De retorn al seu país, va llegir per casualitat uns versos d'Ausiàs March en anglès i decidí estudiar-lo. És el darrer editor de l'obra completa de March i ha introduït aires renovadors en el seu estudi i en el de la poesia hispànica de l'època.

Xavier Serra elabora *Biografies parcials* amb voluntat d'estil i de deixar un bon gust, amb l'objectiu de posar en relleu l'energia i el perfil singulars dels seus personatges sobre un fons històric ben explicat. L'energia i la profunda humanitat que respira el llibre et deixen amb ganes de voler saber més coses dels protagonistes.

Por

MANUEL BAIXAULI

És innocent, la ignorància? És la manca de cultura o d'intel·ligència o de competència excusa per absoldre algú d'una falta greu? Aquests interrogants suren al cap després d'haver vist *El lector*, pel·lícula protagonitzada per Kate Winslet, actriu de moda que acaba de recollir un Oscar. Ignore l'interès i el nivell del llibre en què es basa el film, però aquest últim l'he trobat fluix, ple de goteres. No convenç, ni emociona. Planteja, això sí, qüestions inquietants. La protagonista, a part de rebolcar-se amb un adolescent —no, no és això el que m'inquieta— participa en l'atrocitat més gran i esferèidora de la història, la dels nazis amb els seus camps d'extermini i la neteja ètnica. Però, atenció: ho fa quasi sense voler. La causa? No sap llegir. Hauria pogut aprendre fàcilment a fer-ho; el seu company de rebolcons, excel·lent estudiant, li n'hauria ensenyat amb gust. Però ella oculta el seu analfabetisme. En ella pot més l'orgull que la necessitat. Com que en aquells temps difícils s'havia de guanyar la vida, s'apunta a la maquinària del crim massiu. El clímax del relat es produeix quan, molts anys després, la jutgen per haver deixat morir cremats una multitud de dones i criatures jueves tancades dins d'una església. "Si haguérem obert les portes", s'excusa ella, amb cara d'angelet, "haurien escapat". Quan té ocasió d'alleugerir la seua condemna si fa saber que no llig ni escriu, de nou pot més l'orgull que la necessitat, i entre reconèixer-se analfabeta i una cadena perpètua tria —inversemblantment, per a mi— la segona opció.

Tot plegat fa pensar en una frase de Sándor Márai: "Les persones no són tan perilloses quan són dolentes com quan són estúpides".

És clar que hi ha individus malvats, amb instints criminals, que, pel motiu que siga —frustració, ressentiment...—, gaudeixen amb el dolor dels altres. Són pocs, però. Difícilment trobareu un cirurgià, un polític, un conductor d'autobús, un jutge, un farmacèutic o un pilot d'avió que, deliberadament, facen mal als seus clients. En canvi, gent estúpida, gent incompetent, nècia o ignorant... Què voleu? A cabassos. I qui fa més por, un cirurgià pervers però competent, o un d'inepte? I si parlem d'un pilot d'avió?... D'altra banda, qui féu possible que ments pertorbades, com les dels nazis, accediren al poder i executaren els seus deliris? Les masses incultes, aquelles que votaren i ovacionaren, enfervorides, Hitler, aquells caps fofos que, com el personatge de la Kate Winslet, eren l'engranatge imprescindible perquè els criminals arribaren a ser-ho. "Les calamitats sempre les provoca la massa", diu Bernhard.

Per això, quan sent que algú diu "que bonic!" davant d'una urbanització clònica on abans hi havia un paratge natural, o que el valencià i el català són dues llengües diferents, o que Joan Miró no sabia fer la "o" amb un canut, quan sent coses d'aquestes, no em vénen ganes de burlar-me'n. No. Em vénen ganes, només, de pegar a fugir.

Biografies parcials. (Els 70 al País Valencià)

Xavier Serra

Editorial Afers

Catarroja, 2009. 217 pàgines

El llibre de Xavier Serra, per inusual, representa un gest valent. És un combat personal contra la tradició de silencis, com diu Piera, que tant caracteritza els valencians. Citaré, per ben encertat, aquell passatge de Josep Pla on diu que l'única via d'atenuar l'oblit i de crear memòria col·lectiva "és recordar el que alguns homes —és a dir, el poble— han fet una mica més enllà dels interessos particulars, immediats i petits". Certament, aquest és el propòsit de Xavier Serra en explorar els punts més representatius dels biografats tot centrant-se en la dècada dels setanta. Uns moments de gran transcendència, perquè el règim, encara que ben falcat, iniciava la seua agonia. Era un temps d'incerteses, però també de recerca i d'esperances. Era un temps on bullia una mentalitat nova per a uns temps diferents.

Un clima i unes inquietuds que transiten pels retrats literaris de sis personatges que han tingut repercussió sobre la cultura, la política i l'economia del país. En el cas de Josep Lozano, comenta l'origen biogràfic d'al-

UN PAÍS DE PARAULES

Sis mons i un país

FRANCESC CALAFAT

guns elements de la seua obra i tracta sobretot la gestació d'un llibre ja mític, *Crim de Germania*, on apareixen sublimades les reivindicacions de l'esquerra valencianista, un llibre escrit a cavall entre València i París, ciutat en què pensava per sobreviure i poder estudiar en una universitat que vivia la ressaca del somni revolucionari. Pel que fa a Francesc Pérez Moragon, descriu com s'originà i es dugué a terme una obra de referència, la *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana*, de la que fou el cap de redacció, i desvetlla que Fuster va ser-ne el director en l'ombra. Quan hagué d'abandonar l'empresa arran d'un conflicte laboral, passà a treballar per a Acció Cultural i a l'Editorial Tres i Quatre, i després dirigí durant els dos primers anys la revista *El Temps*.

El periple de Josep Maria Soriano Bessó és ben singular: comença com a periodista i ha acabat de banquer. En el primer ofici airejava, com a corresponent de la premsa de Barcelo-

na en un moment en què els periòdics d'ací eren una tomba, els problemes valencians i els moviments emergents. La seua vinculació amb el cristianisme de base el dugué, a ell i a altres inquiets, a promoure el cooperativisme en l'habitatge i a poc a poc en altres sectors fins a crear dues empreses insígnia: Consum i Caixa Popular.

Interessant resulta el retrat del jurista Lluís Aguiló Lúcia, nét del fundador de la Dreta Regional Valenciana, que va ser mal vist en l'obscuritat del franquisme per la València benestant a què pertanyia. L'ambient liberal de la família, la biblioteca de casa i la curiositat paterna pel país marcaren la seua personalitat. Nomenat lletrat de les Corts, des d'aquesta talaia tècnica ha orientat el dret emanat del Parlament valencià. Quan he llegit, en un moment de la narració, que el jurista escriu un dietari des de jove, els ulls se m'han oberts com a plats. Me l'imagino, havent conclòs un dia valent de discussions i estires i